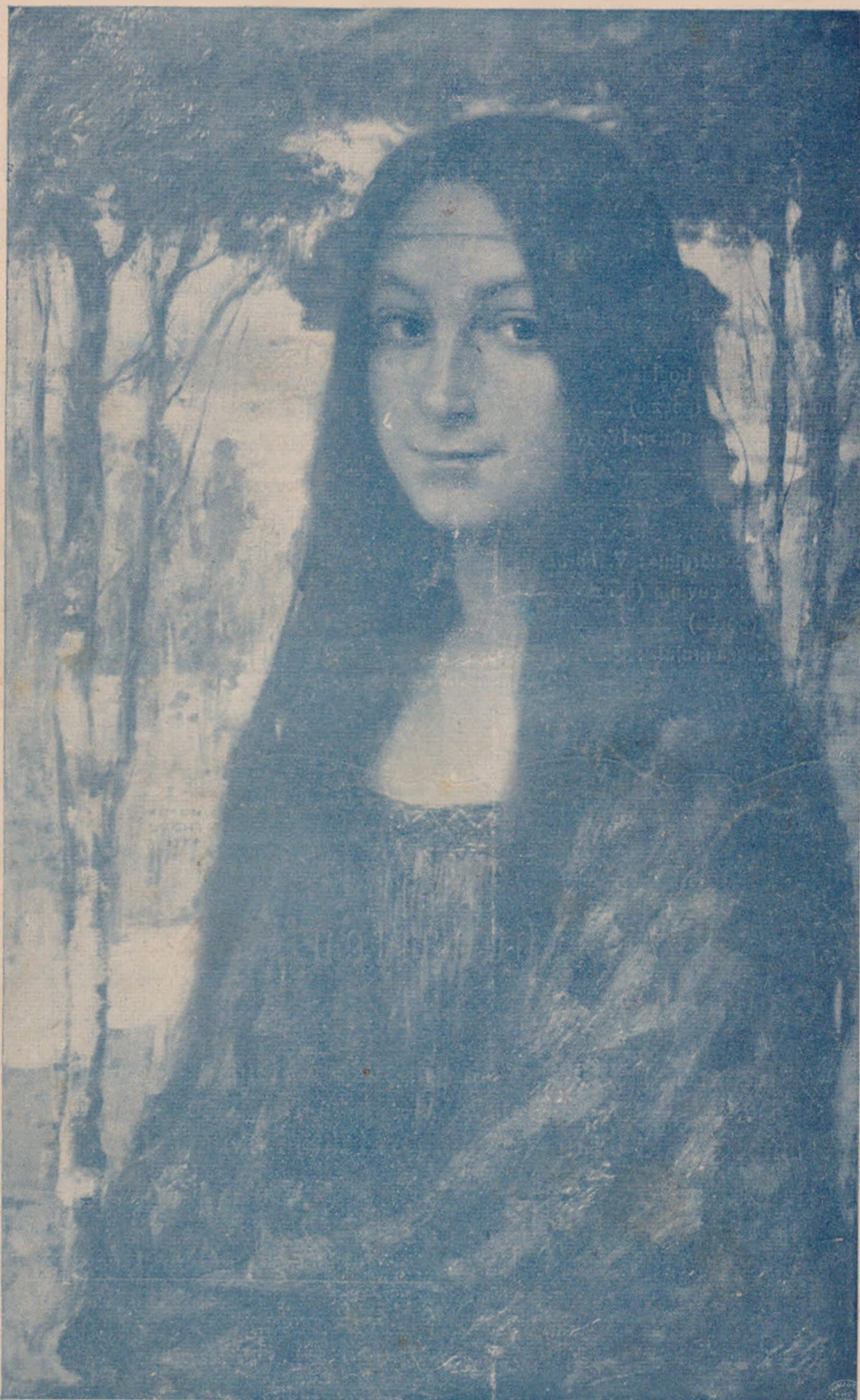

10 MAR 1971

(Aparține Pinacotecei din București.)

Florentina.

SUMAR:

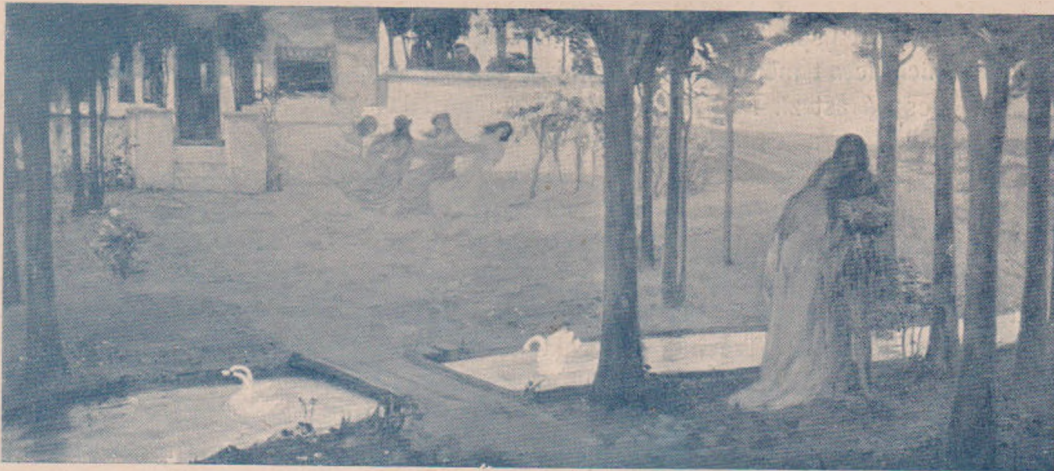
Kimón Loghi	Ion Scurtu
Departé (poezie)	Oct. Goga
Ştefan-Vodă (poezie)	Şt. O. Iosif
Două firî (novelă)	M. Sadoveanu
Expoziţia «Kimón Loghi»	V. Cioflec
Schimb de veşti (poezie)	D. Anghel
Premiul «Luceafărului»: IV. <i>Nenea</i>	**
Din popor	I. Popovici
Pribeag (poezie)	Nic. Otavă
Tristia (poezie)	Z. Bărsan
Premiul «Luceafărului»: V. <i>Focul</i>	**
Duloasele tale cuvinte (poezie)	Al. A. Naum
Despărţire (poezii)	A. O. Maior
Premiul «Luceafărului»: VI. <i>Fraţi</i>	**

22 ilustraţiuni de K. Loghi.

Abonament.

Rugăm pe toţi abonaţii noştri cari nu şi-au achitat încă abonamentul, să binevoiască a ni-l trimite pînă la 15 Decembre, cînd va apărea numărul ultim din acest an.

Preţul acestui număr 1 coroană.

Iubire.

KIMON LOGHI.

— Schiță biografică. —

Armîn sau Român macedonean de neam, pictorul Kimon Loghi este născut în 1871, la Serres, în mijlocul firii romantice a unei țări calde, cu cerul de-un senin limpede ca lacrima, supt farmecul căruia o lume de flori răsare în cele mai vii și mai variate colorii. Fiul al unor părinți culti, cu stare și cu trecere, ei înșiși oameni cu pricepere și cu gust pentru frumsețea artei și pentru o viață sufletească înălțată, dînsul avu fericirea să se împărtășiască de o educație îngrijită chiar în sînul familiei și să fie dat pe urmă la învățătură mai înaltă. Trăind în asemenea împrejurări prielnice, hrănit sufletește de minunile selbaticeî naturii macedonene, crescut în taîna măreață a munților unde singurătatea și liniștea ca de biserică pătrunde atît de mult temperamentele artistice, — talentul lui se vădi foarte curînd. Era numai un băețel pictorul de ast zi, cînd într'o bună zi se apucă de zugrăvi, așa cum înțelegea el, fintîna din ograda casei părintești, risipind în cîuda unui frate mai mare, zugrăvitor și el, scumpete de acvarele aduse tocmai dela Viena! Copilăria întregă și-o petrecu K. Loghi în acea casă părintească, pe care a prins'o cu atîta dragoste într'un tablou de mai tirziu. Urmă apoi gimnaziul grecesc din Serres, pe unde nu existaî atunci școale romînești. Dar cu vrîsta de 16 ani fu trimis să învețe

carte romînească în țara liberă a neamului nostru, la București. Aici împlini dînsul patru ani de studiu la Școala de bele-arte, reușind să expună și să vîndă mai multe tablouri. La 1894 se

Kimon Loghi.

duse la München, atras de faîma c. tătîii strălucite a artei europene moderne. Primit, prin concurs, în Academia de pictură, secția lui Gysis, a renumitului pictor grec, dînsul trebui să în-

vețe totul dela 'nceput, spre a-și dobîndi prin muncă și destoinicie acea temelie solidă a tehnicei pe care o posedă astăzi. Mulțimea pinacotecelor, a muzeelor și a expozițiilor uimi și zăpăci o clipă sufletul tînărului; o îndoială de propriile puteri începu să încolțiască într'însul și să-î întunece credința în vocațiunea sa. Totuși învinse repede talentul elementar și K. Loghi sorbi nouă curaj din limpezirea și prefacerea ce se petrecuse în sufletul său. Trecînd în școala vestitului pictor Franz Stuck, această glorie a picturii moderne germane, Loghi reuși a-și atrage luarea aminte și interesul special al marelui măestru, care-l înscrise printre elevii săi. Semestrele de studiu și de muncă trăite supt îngrijirea lui Stuck, desăvîrșiră transformarea și educația artistică a lui Loghi, deschizîndu-i perspectivele largi și luminoase ale unui pictor matur. Inzestrat de natură cu dorul fineții concepției și execuției, iar acum întărit cu energia execuției și cu masivitatea concepției lui Stuck, Loghi avu mulțumirea să i se primească un număr mai mare de lucrări la expoziția anuală a Academiei. După acest succes, trecu în școala de compoziție a măestrului său, unde i se dete un atelier a parte, precum și libertatea deplină a inițiativei în activitatea sa. La 1898, dînsul expuse la München nouă lucrări, printre operele artiștilor secesioniști; una din ele, *Orientală*, aparține acum A. S. R. Principesei Maria a Romîniei. Tot atunci mai expuse o serie de tablouri la *Kunstverein*, apreciate foarte bine de critică. Mai expuse apoi, pe rînd, în Dresda, Basel etc. La 1899 se întoarse în țară și expuse aici, pentru întîia dată, după atîția ani de studiu,

împreună cu floarea pictorilor noștri. Aceasta se făcea în vederea reprezentării picturii romînești la expoziția din Paris. Aici seceră alte succese frumoase pe urma originalității de concepție și a îngrijirii execuției. Un an și jumătate stete dînsul la Paris, lucrînd cu o rîvnă și c'un entuziasm necurmat. La 1901 se întoarse definitiv în Romînia, colaboră cu avînt la întemeierea societății *Tinerimea artistică*, cea mai serioasă asociațiune de acest fel la noi, expuse regulat și mai mult ca oricare la toate expozițiile ei și se impuse drept ceea ce este astăzi: unul din fruntașii picturii noastre moderne. După oarecare vreme, dorul patriei-mume îl porni spre Macedonia, unde printre primejdiile nesiguranții în avere și viață, cutrieră luni de zile văile și munții Armînilor. O parte a roadelor acestei călătorii e depusă într'o serie de *tipuri și costume din Macedonia*, care formează una din atracțiile expoziției sale de acum. Aceasta-i întîia sa expoziție *personală* și ea va dovedi, într'un chip unitar, puterea, originalitatea și fecunditatea personalității sale.

Remarcabil și atrăgător ca artist, K. Loghi este ca om tot atît de simpatic și distins. Fire de poet, dulce și visător, idealist și entuziast, ceea ce se vedește cu vigoare în belșugul fantaziei sale, în varietatea și poezia subiectelor sale, vioiciunea extraordinară a penelului său, — dînsul nu cred să aibă decît prieteni printre aceia cari îl cunosc și îl înțeleg. Mai este, pe lîngă toate astea, și un bărbat în floarea vrîstii, frumos și plin de viață, — adevărat fiu drag al Muzelor artei.

Ion Scurtu.

DEPARTE . . .

Mor mute șireaguri de clipe
Și nimeni nu-mi bate la poartă,
Cînd vremea-mi așterne pe suflet
Cenușa ei aspră și moartă.

Vin neguri cu noaptea pe umeri
Și bezna mă'ngîhite năîngă,
Și viforul vine păgînul,
Și viselor aripă să-mi frîngă.

Nu-î rază să-mi mîngăie fruntea,
Încet coborîndu-mi din stele . . .
— Mai străluci-va vreodată
Altaru 'nchinărilor mele ? . . .

Stejarul nădejilor multe
Își scutură frunzele moarte,
Căci tu ești atît de frumoasă
Și tu-mi ești atît de departe . . .

Oct. Goga.

ȘTEFĂN-VODĂ.

— Fragment. —

Ștefan-Vodă rătăcește
Sîngur-sîngurel prin codrii,
Părășit de lumea 'ntreagă,
Părășit și de noroc.

Pe poteca neumblată
Merge sîngur Voevodul
Și copacii 'n semn de milă
Clatină din vîrfuri triștii.

El, învins! El, steagul lumii,
Pavăza creștinătății,
Brațul Domnului din ceruri,
Inger al războaelor,

Astăzi trece sînguratec,
Nimenea nu-l împrejoară —
Numai spada, drept tovarăș,
E nedespărțită 'n șold.

Noaptea tăinică școboară
De prin școrburii și din peșteri
Și se 'ntinde în adîncul
Codrului străvechiu și mut.

Cînd și cînd o cîută sare
Speriată și s'ascunde;
Ștefanicii n'o bagă 'n seamă,
Gîndul lui alurea-î dus.

Gîndu-î zboară la oștenii
Lui, căzuți pe cîmpul luptei,
La curtenii lui cei falnici
Ce-au căzut pînă la unul,
Suflete mari de viteji . . .

Trist, cu capu'n pîept, cu fruntea
Încrîștată, dus pe gînduri,
Aștfel trece Voevodul
Pe înguste poteci,

Și din cînd în cînd o rază
Ce străfulgeră în treacă
Prin frunzare, însenină
Fața domnului pribeag.

Șt. O. IOSIF.

(Aparține M. S. Reginei Elisabeta.)

Pe prispă.

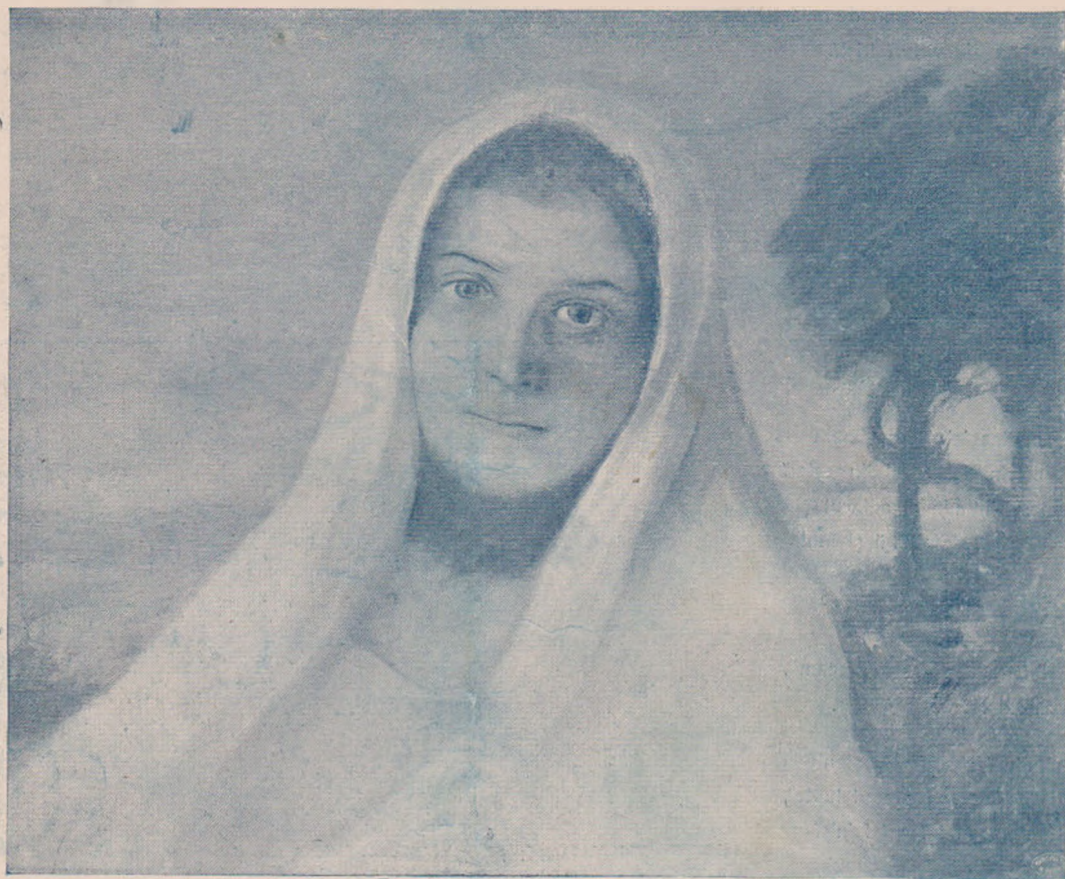
DOUĂ FIRI.

Un om, trecut prin suferințe mari, mi-a povestit odată multe lucruri interesante. Mi-a vorbit despre munca din ocnă și despre unii din tovarășii de suferință cari aveau suflete deosebite. Mai ales își aducea aminte, cu oarecare plăcere, despre unul, *Mindru*.

— Să vezi — îmi spunea povestitorul —

Glasul răcni iar: «Trecu și ziua asta!» și un uriaș cu fruntea mare, cu orbite adânci, în fundul cărora ochii scintelau ca doi licurici, cu nasul ca un plisc de șoim, își făcu loc prin mulțimea tovarășilor mei. Era cu capul mai nalt decît toți.

«Deacuma la cușcă, iar!» — zise el cu minie.

Tărăncă.

cum l-am cunoscut după cea dintâi zi de muncă în ocnă.

Cărasem toată ziua bolovanii de sare, din gropi în vagonete, și cătră seară tremura de trudă toată carnea pe mine, par'că voia să se desprindă de pe oase bucățică cu bucățică.

Credeam că o să cad în brinci, nu mai puteam, cînd deodată un glas adînc răscoli ca o învăluire de vînt peșterile: «Stați!» Cele din urmă bătăi ale ciocănașilor căzură răzlețe în adîncimi, lumina electrică începu să pilpăie ca o aripă, și prin vîpăile viorii răsăreau la gura tunelului chipurile rase și palide ale ocnașilor.

Nimeni nu răspunse. El adăugă:

«Oare ce mai face Toma?»

— Rău o fi făcînd, Mîndrule, răspunse un bătrîn de lîngă mine. O să-l pue în pămînt gherla!» Mîndru încruntă din sprincene. După un răstimp mormăi:

«Nu mai merge. O să intru într'un păcat»,

Buzele rase ale bătrînului se întinseră ntr'un zimbet trist. Zise:

«Ești tîn'r, Mîndrule, o să te domolești și tu!

— Fleacuri! gemu uriașul. Voi nu mă cunoașteți!»

Acesta era Mîndru; auzisem eu multe de el. Auzisem și de Toma, care sărise la un gardian și zăcea acuma bolnav pe lespezile gherlei. Îmi spusese unii din tovarăși că e frate-de-cruce cu Mîndru, tot așa de strașnic la înfățișare și tot așa de voinic.

Mă apropiai de uriaș. Și dintr'odată ochii ni se întîlniră. Mă privi lung, apoi mă întrebă cu glas mai domol:

«Tu ești cel nou?»

— Eu sînt! răspunsei.

ca niște steluțe, în întunerecul de mormînt al tunelului.

Șuerul mașinei tresări iar: gura peșterii se zărea departe ca un geam alburiu. Afară, în văzduhul vînat, țîrîia o ploaie măruntă și rece de toamnă; ofițerul de serviciu și slujbașii așteptau zgreburii și morocănoși, în mantalele presărate cu pulbere umedă.

Furăm repede numărați: două sute; apoi porțile se deschiseră și eșirăm în șosea. Cornistul de la avantgardă sună înaintarea con-

Ileana Cosînzeana.

— Hm! se cunoaște că ești om trăit bine.»
Eu zimbii, zimbii și el. Apoi mi se plecă la ureche și-mi șopti:

«Ai ceva bani, de-o cinste?»

— Am.

— Bun. Parî a fi băiat bun. Deseară fac eu să vii la noi; mai stăm de vorbă.»

Se auzi în tunel țipătul ascuțit și prelung al mașinei, apoi se lămurii gîfîitul ei greu. Intrăram supt podul scund, ne grămădirăm tăcuți în vagonete, mașina țipă iar și porni. Prin întunec trecea un vînt umed și repede, luminile electrice fugeau îndărăt, rămîneau în urmă

voîului și pornirăm prin mîzga lunecoasă, între scînteerile baionetelor.

Cornurile cîntau din cînd în cînd dulce, fără răsunset în ziua mohorită. Și cum mergeam, deodată îmi veniră în minte icoane din trecut, icoane de toamnă, și simții ceva din luminosul *odinioară* adiind în mine, ceva foarte duios, ceva din copilărie, din tinerețe, ceva din dragostea de care n'am avut parte. Par'că deabia atunci, în ziua aceia urită, îmi dădeam bine seama că nu murisem cu totul.

Nu știu cum, disperare n'am simțit cînd am intrat în *Castel*. Nu simțiam nimic puternic

zguduindu-mă, gândul nu se oprea stăruitor asupra viitorului, cum nu se oprește de pildă în om multă vreme gândul morții. Mergeam așa prin viața chinuită ca prin întunec, n'așteptam ziua de mină nici cu spaimă, nici cu dezgust. Știam că va veni, și nici n'o doream, nici nu mă întrebam ce-mi pregătește. Decind sufletul mi se zdrobise, decind îmi ucisesem logodnica pe care o găsisem în brațele omului pe care-l disprețuiam mai mult, — de-atunci, trecut dincolo de granița disperării, prea puțin îmi păsa de viața aceasta. Eram într'o stare de nesimțire, pe care numai o durere supraomenească o poate aduce. Și cu toate acestea suflarea melancolică a toamnei, cărările de foc pe coama pădurilor de pe costișa muntelui, mîhnirea adîncă a naturii care-și pregătea mormîntul somnului, — în ziua aceia îmi zguduiră sufletul amorțit.

Rămăsei oarecum uimit cînd băgai de seamă că se deschid ochii din nou pentru cea ce mă mișcase odată, și că un freamăt îmi trece prin suflet, ca o adiere de vînt peste spuza unui jar adormit.

Pentru prima oară mă mai interesa ceva printre ocași: Mîndru.

De-bună-seamă că între mine și el nu putea să fie nimic asemănător. El părea o fiară setoasă de libertate, eu eram un om zdrobit, care n'așteptam absolut nimic. Orî acolo unde eram. orî afară, în lumea liberă, nu era tot atît? Totuși Mîndru era ceva, o curiozitate.

Mă uitam la el, suind pe drumul îngust spre Castel, pe supt zăplazuri ude. O bisericuță se înălța prin umezeală în mijlocul unui pilc de copăcei rari. În dosul ei, cîteva cruci strimbe. Acolo era cimitirul ocașilor. Poate acolo era și locul meu. Convoitul trecu pe-alături. Unii din tovarășii mei se descopereau și-și făceau cruce în tăcere.

La poartă furăm din nou numărați, apoi intrarăm între zidurile cetății, și porțile, după ce ne înghițiră, se închiseră asupra noastră ca niște fălci uriașe.

Seara, după ce regularăm cinstea, intrai în dormitorul lui Mîndru și mă așezai între el și moș-Biț.

Fără multă vorbă, uriașul mă întrebă cum s'a

Baladă.

întimplat *cazul* meu. Și eu i-l spusei foarte simplu. Cum eram profesor într'un orașel, în provincie; cum mă logodisem c'o fată bună și frumoasă, după o dragoste mare despre care se putea scrie un roman întreg; cum în ajunul nunții îmi prinseser logodnica cu o canalie, cum pe dînsul l-am scuipat și l-am dat afară, iar pe dînsa am ucis-o ca pe un puțu de găină.

Mîndru mă ascultă în tăcere. Apoi zise:

«Și o iubi-ai mult pe fată?»

— Foarte mult. Dar acum nu mă simt nimic.

— Cîdat! murmură el; mie nu mi-a fost dragă niciodată așa, o femeie. Eu am fost altfel de om, urmă el zîbind. Și acum nu-ți pare rău?

— Nu știu. Acuma nu mă mai gîndesc la nimic. Nu-mi pare rău după nimic.

— Ești om tare! șopti Mîndru. Și eu sînt om tare la suflet».

Nu-i răspusei. N'ar fi priceput niciodată că o lume se dărimase în mine și că tîria mea nu mai avea nici o legătură cu viața care clo-cotea în el.

Un răstimp tăcurăm. Deodată Mîndru întrebă pe Moș-Biță:

«Oare ce face Toma?»

— Nu știu, Mîndrule, răspuse moșneagul, dar nu l-au scos din gherlă.

— Poate i-i mai bine...» rosti uriașul pe gînduri.

Cei treizeci de tovarăși ai noștri stăteau întinși pe rogojinele care acopereau de jur împrejur paturile late de scînduri. O lampă împrăștiată de sus o lumină tristă. Prin roata tăiată în mijlocul ușei ferecate, se zărea cînd și cînd profilul palid și visător al santinelei. Pașii sunau rar în tăcerea gangului.

Mîndru era ghemuit în ungher, lîngă mine; Moș-Biță ședea grecește și pufăia pe gînduri din lulea. Vîntul de toamnă pornise odată cu seara și murmură pe-afară în tăcerea curții goale.

«Poate n'a murit! zise deodată Mîndru.

— Cine? Toma? Da, poate n'a murit!» răspuse pe gînduri moșneagul.

Un ocnaș chel se ridică în capul oaselor. Pe fața lui uscată trecu o licărire ștearsă, un zîmbet amar.

«Mai bine să moară! — șopti el. Mai bine să moară, decît să zacă pe piatră. Nimeni nu-l vede, nimeni nu-l aude. Geme și-și așteaptă sfîrșitul... și sfîrșitul nu vine...»

— Dascăle Neculai! murmură Mîndru, cum crezi? moare?

— Poate l-a strînge Dumnezeu! oftă bătrînul.

Pe coridor, pasul santinelei conțeni, se opri la ușa, și chipul palid se arătă la ferestruică.

«Măi bădiță, zise uriașul domol, nu știi tu ce face Toma? cel care-i la gherlă...»

— Nu știu! răspuse soldatul înnăbușit și

Gavroche.

se trase dela ușa. Pasul lui iar porni prin gang.

După o tăcere scurtă, Mîndru grăi:

«Greu de tot. Eu n'ași putea să mor aici, în osîndă și ticăloșie...»

Afară, în noaptea umedă de toamnă, cornul cîntă stîngerea înnăbușit și greu în singurătatea zidurilor.

Glasul uriașului tresări iar:

«Moș-Biță, Toma poate să moară aici, dar eu nu! niciodată! Eu nu pot răbda. M'a răcorit vîntul și m'a încălzit soarele: e păcat să mor aici ca un cîne. . .»

— Ai să te domolești! mormăi moșneagul. Și noi am cercat și ni-am zbatut la început, dar pe urmă s'a potolit focul!

— ... S'a potolit, da!...» șopti cu durere Dascălul. Apoi se sculă, se coborî greu de pe rogojină în odaie și micșoră lumina lămpii.

Mîndru zise încet, cu răutate, pe cînd moșneagul se suia iar pe pat:

«S'a potolit? Fleacuri! la mine nu se poate. Eu sînt altfel de om.»

Uriașul oftă și se ghemui în colțul lui. Mă alăturai de el. Șoptii:

«Mîndrule, tu te temi de moarte...»

— Nu! gemu uriașul, dar mi-e dragă tare viața.»

O bucată de vreme tăcu, apoi începu să-mi istorisească viața lui.

Îmi vorbi despre un om mînios, totdeauna cu ochii crunți și totdeauna clătîindu-se. Acela era tatăl lui.

Își aduse aminte de o femeie necăjită care muncea ca o roabă în furnicarul unui târg murdar, și de un copil încăpăținat care a crescut în năcazură, băgat în spaime de tată și bătut totdeauna de mamă. — Deodată, într'o noapte, copilul văzu pe maică-sa moartă într'o baltă de sînge, apoi văzu pe tată-său, cu ochii sîngeroși, zbătîndu-se în brațele unor oameni gălăgioși cari-l legaū cu funii. — Și a rămas singur, ștregar alungat din poartă în poartă, necăjit și rău, suferind și împietrindu-și inima. Apoi deodată se deschise o zare nemărginită, izbucni o lumină mare, năvăli o undă curată de aer. În mijlocul unor oameni aspri, cari dormeau ziua și lucrau noaptea, la hotarul rusesc, se petrecu tinereța lui. Vîntul se strecura cu un val ușor de murmure, cerul era țintuit cu aur și nemărginirea se întindea în toate părțile. Acolo a trăit, acolo a păcătuit și a dat drumul singelui. Și de-acolo a intrat în ocnă.

Mîndru visa, povestindu-mi viața din trecut, și în sufletul lui gemeau înlănțuitele doruri vechi.

În gang se auzi zgomot de glasuri scurte. Schimbul trecu cu pași îndesați pe dinaintea ușii, o mîna fișii pe lemn, doi ochi se arătară în deschizătură. De departe veni un strigăt melodos de cucoș, pe vîntul nopții. Tîrziu. Schimbul al doilea.

Odaia era îmbăcsită de miros greu. Se auzeau oftări și suspine în somn

Stăturăm mult pe gînduri. Într'un tîrziu uriașul murmură:

«Oare Toma mai trăiește?»

Sta cu ochii ațintiți și nu putea să doarmă. Asculta par'că glasurile tînguioase ale vîntului care rătăcea ca o ființă vie prin ploate și întunec, pe supt streșinilor vechi, prin ganguri și ateliere goale.

Începu și eu să mă gîndesc la viața mea din trecut, la mama care de mult se odihnea supt pămînt, la lumina nemărginită a tinereții, la dragostea care-mi zdrobise viața.

Iar a-douazi, dimineața, în paraclisul rece fu adus Toma într'un sicriu alb de scinduri. Fu așezat în mijlocul biseriței. Pleoapele cădeaū negre peste ochi, în fundul orbitelor adînci. Oasele însemnaū colțuri puternice supt pielea arsă de durere. Ședea lung și slab în cutia de brad, cu cununa de ceară și cu banul vămilor între degetele deșirate. La strană, în lumina leșietică, Neculai Dascălul murmură pe gînduri rugăciunile morților.

Cînd veni Mîndru, repede, speriat, eu, din umbra din fund, știam ce are să se întîmple. Se opri cu ochii arzătorii, cu sprîncenele încruntate. Se clătina, se trase îndărăt și se răzîmă de pîrete, cu ochii la fața neclintită a lui Toma.

Ceva se dărimase par'că în el.

Toată ziua umblă rătăcit prin ocnă, răcni răstit la tovarăși, i amenință cu ciocanul și era în sufletul lui o greutate, un nour, din care trebuia să izbucneasca fulgerul.

Spre seară mă opri și-mi zise:

«Știi tu cine-s eu? apoi începu a ride și mă bātu prietenește pe umăr: La revedere! la revedere! și nu mă uita! și eu sint om tare!»

Se sui cel dintîi în tren și porni în rîndul din frunte în convoi.

Mie îmi era inima strînsă și așteptam izbucnirea.

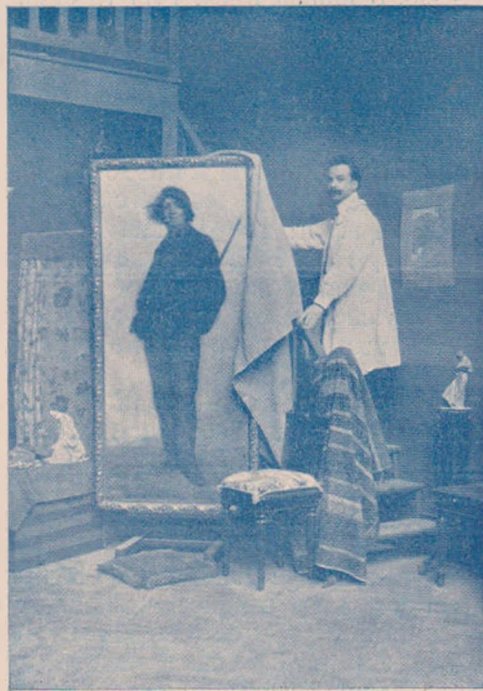
Și s'a întîmplat tocmai lucrul de care mă temeam. În dreptul biseriței, cum suiam spre poarta Castelului, uriașul rupse șireagul și se năpusti în vale, spre Troțuș.

Ce-a fost? — Stai! Jos! la pămînt! Soldații armeză, ocașii inghenunche, cornul zvirle speriat alarma în vâi și un pilc de soldați sue pe multe. Se aud strigări scurte, apoi o salvă pirie, și-atît.

Pe Mîndru l-au adus ud de apă și de sînge, ciuruit de gloanțe, din valurile Troțușului. Era cu ochii minioși și crunți. L-au pus și pe el într'un sicriu alb de scinduri.

Pe omul acesta n'am putut să-l uit, sfîrși povestitorul meu. Eu am răbdat, am suferit și am scăpat. El n'a putut să sufere. Cite-odată mă întreb: cine-a fost mai tare? Eu socot că el a fost mai tare, cu toate că unii n'ar crede tot așa.»

Mihail Sadoveanu.

In atelier.

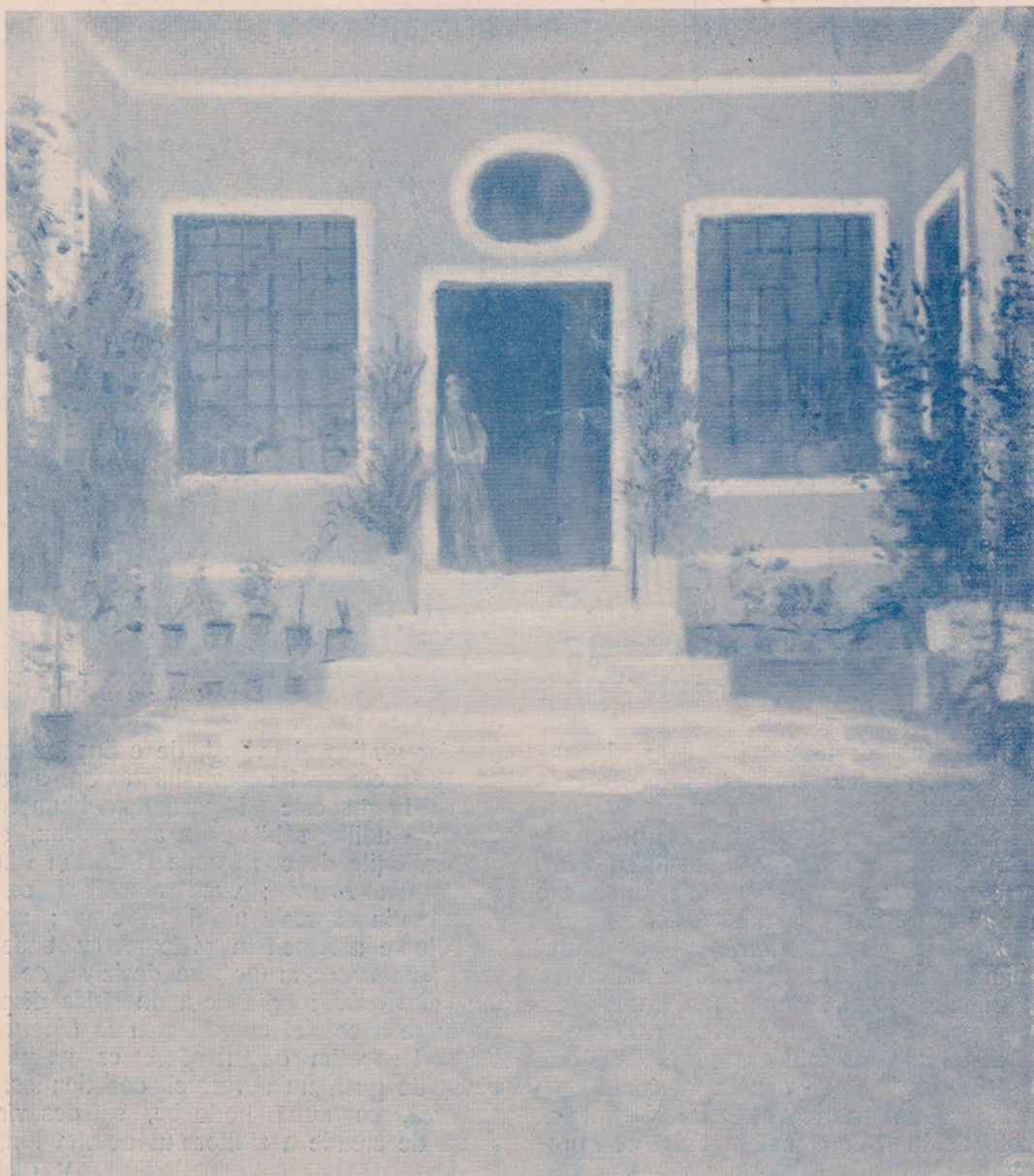

EXPOZIȚIA „KIMON LOGHI”.

— București, 5/18 Noembre, 1904. —

Simpaticul Kimon Loghi a deschis în Palatul Ateneului din București o expoziție de tablouri și de acvarele. Este cea mai importantă grupare a sa de pinze, ca o dovadă bine definită de activitatea pictorului. Lucrarea ni se prezintă astăzi mai completă, putem vedea mai bine unele preferințe din suma de caracterizări și de impresiuni momentane, știm, cătră ce anume

subiecte e atras, cari s'nt ideile ce-l preocupă, forma și culoarea în cari trebuie exprimate toate acele sentimente, cind inima bate cu vioiciune, cind ochiul atent și tînăr încearcă să învăluiască în tonuri bogate și calde, ori lucruri reale, ori fantezii. Realitatea pe de-o parte, fantezia pe de alta, sint cele două laturi fundamentale în cari se pot despărți și uni picturile

(Aparține Pinacotecel din București.)

Casa părintească.

Kimon Loghi

lui Loghi. Cine a cetit în copilărie pe Homer, și a colindat pe malurile macedonene după-prânzuri întregi, desculț, cu băieții de pescariu, nu-i este iertat, ca la maturitate să nu-și aducă aminte de frumseța și de dulceața acelor timpuri. Iată origina depărtată de unde vin și fan-tezia și culoarea din pânzele lui Loghi. Căci înainte de toate Kimon este colorist, ori cari ar fi lipsurile pe cari i-le-ar putea găsi cineva.— Lumea cea închipuită e poate mai frumoasă, pe aceea o poți împopora după bunul tău plac, stăpîn nu-i nimeni în acele ținuturi ale tale și numai dacă ai forța de-a-mi reda și mie aceea viziune a ta, te urmez, — prin noua emoție, ne-așteptată, sufletește sînt legat.

text pentru a o folosi aîurea. Vreați să spun, că mai multă atracție simt pentru pictura decorativă a acestui artist. Dragostea pictorului de-a *idealiza*, nu-l lasă să interpreteze cu stăruință, să scormoniască realitatea de toate zilele. Din cerul lui nu va pica nici odată rouă; copacii lui drepti și eleganți nu-și trag din pămînt viața; el le acordă existența numai întru cît nevoie are. Și cu toate acestea, sînt neprețuite *Marinele*, *Din țări calde*, cu piersicii înfloriți supt întinsele ceriuri calde, albastre și adînci.

Avem un ritm violent de colorii în *Ultime Raze*; misterioasa poezie melancolică a nopții o simțim în *Noapte de Noembre*, în *Taina nopții*, în *Sara*; o singurătate melodioasă există în acel

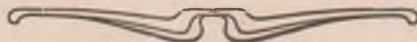
Ultime raze.

Dacă ai puțința de-a-mi înlătura astfel controlul realității, mă las fermecat, mi-e bine să mă port la rîndul meu prin gingașe ori mărețe decoruri picturale, unde, bunăoară, un copac, cerul, fîntîna, portocaliul din apusul soarelui, sînt luate numai drept elemente de înțelegere și poate atîta tot. Așa: basmul *Ileana Cosînzeana*, *Baladă*, *Efigenia în Taurida*. — Cu chipul acesta ajungi cu timpul să te înstrăinezi de marea natură. Atunci, de-o pildă, nu te mai trudești să obții un efect de peisagiu văzut în realitate, și trăind într'o lume de fantazmagorii, dacă în-tîmplarea ori dorința te aduc în fața unui moment real, nu mai încerci să surprinzi tot ce este acolo de luat, ci numai pîrticica ce-l pre-

Interior grațios și delicat, de o fineță uimitoare care este cea mai desăvîrșită lucrare a sa.

Dar Loghi este și portretist. Numeroasele capete, studiile, schițele în acest senz, și mai ales calitățile de construcție și de ton din portretul *Un Prieten*; viața veselă și oarecum șireată din expresia unui *Drăcușor*; armonia de culoare a femeii în picioare, cu batista la ochi, «*Ezitare*»; aruncătura decizivă de penel din «*Gavroche*»; grija de-a nu strica dispoziția visătoare a copilei cu «*Floarea la Ureche*» ne fac să-l socotim, cu încredere, ca pe-un portretist de gust, nu sever, ci conștientios, care încearcă, cu nouă podoabe, să desăvîrșască opera de creație a ziditorului acestei lumi.

V. Cioflec.

Ezitare.

SCHIMB DE VEȘTI.

Sosește vîntul peste ziduri, sătul de flori de cîmp să vadă,
Ce fac stăpînele grădinei, și'n urma lui sclipind în soare,
Un zbor de foi de pretutindenî a prins încet-încet să cadă:
Ca niște vești trimise 'n taină, de pela frați și sorioare.

Se mișcă aerul, și iată, întîi și'nîi că de-departe
Vin două foi de vioarele, vin ca să spuie amîndouă,
Cit timp aū dus și cită grije călătorînd pe drum de moarte,
Ca să le-aducă 'n amintire, din vatra lor un strop de rouă.

Dar cade-abia albastra veste și 'n limpezimî acum s'alungă
Un fulg de-omăt zorit din urmă de-aripa unei rîndunele.
Se 'ntrece pasărea cu fulgul, din două care 'ntîi s'ajungă
Să spuie că de-acum pe lume trec lăcrămloarele și ele.

Și-abia se lasă fulgul dulce, și 'n loc de-un fulg miî de petale
Zburînd spre trandafirî îi chîamă, să vie toți făr' de zăbavă,
De vor să treacă sub ghirlande și pe supt arcuî triumfale,
Acum cit sint în floare rugul și măcieșîi de dumbravă.

Și vin pe urma lor grămadă, vin fel-de-fel nenumărate . . .
Tot cîmpul cu chilimurî scumpe, risipa 'ntreag'a tinereții,
O primăvară toată vine în curcubele fărîmate
Să spuie 'nfrîngerile morții și biruînțele vieții.

Iar florile uîmite-atuncîa, de-atîta dor încet se'nclină,
Și la un semn ce-l face crinul, ca printr'un farmec fiecare
Își scutură pe vînt o foale — și vîntul pleacă din grădină,
Cum a venit, plin de murmururi și de soliî mirositoare.

D. Anghel.

PREMIUL „LUCEAFĂRULUI“.

IV.

Nenea.

Trăsura mergea încet, cu scîrșiituri de pedecă,
pe coasta dinspre Bucium a Dealului mare.

Tovarășul meu de drum, un bătrîn venerabil,
își întorcea capul din cînd în cînd înapoi, își
înceția fruntea, ca și cînd ar evoca o amintire
ștearsă, apoi murmură din vreme în vreme cu-
vinte neînțelese.

Eū îl priveam cu coada ochiului, căci mare
respect și mare dragoste aveam pentru el și
bine chibzuîam orice scoteam din gură în
fața lui. Ales îmi era groază să-i scriu. Căci
bătrînul, etimologist pe moarte pe viață, umplea
coale întregi, în răspunsul lui, cu lecții de eti-
mologie. Cînd l-am întîlnit mai întîi, eram în
gară la Teiuș. Așteptam cu un păhar de bere
înaintea mea, să iaū trenul spre Alba-Iulia și

mă pomenesc cu bătrînul la masa mea. După
înfățișare părea a fi un tip minunat de popă ro-
mînesc.

Comandă un păhar de apă, apoi se întoarce
deodată spre mine:

— Da tu cine ești, mă?

Mă ridic cunviincios și mă prezint.

— Da, da, știu pe moșu-to și pe tată-to,
dar pe mine cunoști-mă?

— Sînteți domnul . . .

— Ce domnul, mă, să nu-mî mai zici do-
mnul că te și lovesc cu păharul ăsta în cap.
Nu știî tu că Romîniî toți îs frați? Zi-mî nene,
dacă tocmai vrei, dar domnule să nu-mî mai
zici cit trăești!

Bătrînul striga în gura mare trîntind păharul
și publicul din restaurant, în mare parte străin, se
uîta cu ochi muștrători spre mine, convîns fiind, că
mare supărare a trebuit să-i pricinuesc bătrînului.

Eram foarte încurcat și nu știam cum să-mî
cer scuze.

Portretul d-nei A. W.

— Noa, rămii cu D-zeu, nepoate, să știi cum să-mi zici de altădată.

Acum, că l-am întâlnit a doua oară, când urcai în trăsura poștei, îl salutați cu :

— Bună ziua, nene !

— Fii sănătos, nepoate, hai șezi aci lângă mine.

Soarele coboară spre asfințit; trecuserăm serpentinele Dealului-mare, fără a schimba o vorbă.

Nenea părea adâncit în gânduri, din când în când gesticula și murmură cuvinte neînțelese.

Mă pierdusem pe gânduri și eu. Când sint la drum îmi place să vorbesc puțin, să închid așa ochii pe jumătate... și lucrurile ce mă împrejmuesc defilează dinaintea mea, în cadența ritmică a trăsurii, sau a locomotivei. Mă gândesc, fără să știu anume la ce și visez cu ochii deschiși.

— Hei nepoate, nu-mi place că treci prin locurile estea ca țiganul prin rați, suspină Nenea. Ști-vă dracul, nu mai sînteți cum eram pe vremea noastră.

Stam cu bună luare aminte să nu pierd nici o vorbă din ce-mi zicea. Îmi era să nu-l suspăr. Cu toate acestea Nenea izbucni :

— Mă, știi tu cum o zis D-zeu cătră Moise ? Desleagă-ți opincile, că loc sfînt este.

— Știu că doar în Istoria lui Barițiu...

— Nu Barițiu, adecă și el, dar nu din cărți se învață estea, mă, ci să le auzi gură cu gură, dela aceia, cari au fost acolo, și abia au scăpat cu falcile citove... Heei!...

Și bătrînul supt impulsul viu al amintirilor mă

încleastă de braț și mă scutură de-mi clănțănesc dinții în gură.

— Îs bătrîn, nepoate, mai bătrîn decît moșu-to, dar la o adecă nu mă dau pe tine, nici pe cei de seama ta ! Ce știi voi ? Ce știi voi, mă ? Să bateți cărțile și crișmile, să umblați după rochiu, să vă puneți țvicări și să umblați cu nasu pe sus și să rideți de noi ? Spune ce ați făcut dacă sînteți așa învățați ? Spune-mi cum i zice la valea asta ?

Mă uit încurcat și zic :

— D'apoi Valea Cerbului, nene.

— Bine, bine că a Cerbului, dar știi tu ce-o fost aici la patru-zece și opt ? Ai cetit în Barițiu ? El o fost mai cătră oraș, da eu am fost aici ! Aici, mă, cu cămașa deschiată la grumaz, cu pieptul gol, de ne fluerau gloanțele pe la ureche și numai ce ne pomeneam lungiți lângă roatele tunurilor, cari goniau în fugă pe moarte pe viață dinspre oraș. Hei, nepoate dragă, ean uită-te aci.

Și nenea își sufulcă mineca și-și deschete cămașa la grumazi. Pe pieptul lui păros se vede destul de lămurit urma unei cicatrice.

— Cînd ne învirteam mai la largul nostru cu lăncile între fugarii cari o luaseră pe poteca ce duce la După-piatră, numai ce mă pomeneam, că mă ustură ceva în umărul stîng... dau înaintea... mă împedec și mă rostogolesc grămadă. Măi, nepoate, știi tu cum îi aceea cînd moare omul ? Vouă vi frică de moarte. Noi eram din altă pănură. Am mai avut atîta putere să pun mina să văd, dacă mi-e în buzunarul vestii pistolul. Îl purtam cu mine, să nu ajung în mina lor viu... Apoi am avut așa o ușurare cînd îi vedeam cum fug și cum mă rostogolesc între ai noștri, lângă Todoruța Floarii, lângă Vasile Groza și lângă bietul Ionel Vlăduț, care mușca cu dinții țarina de coalea, de pe marginea părăului.

— De-colea mă, tocmai pe unde trecem, și tu stai gură-căscată și te ulți la stele!...

Bătrînul făcu un gest de minie și se întrerupse brusc cu o înjurătură ce o șopti în barbă.

Tăcere.

Soarele scăpătase după muchea dealului. În amurgul de sară, vedeam, ca într'o apoteoză îndepărtată, pe Nenea întinerit cu cincizeci de ani, plin de singe răsturnat pe spate lângă Vasile Groza și lângă Todoruța Floarii și lângă Vlăduț și lângă alți mulți, acărora nume nu sînt scrise în cartea aceasta...

Deodată îmi trece ceva prin minte :

— Moșule, că de Vlăduț am cetit...

— Nu-l acela, nepoate dragă. Glasul bătrînului se schimbă. Erupția de mai nainte îl obosise. Icoanele i apăruseră prea de aproape, și îl osteniseră că o lumină prea de tot intențivă. Acum și le evoca mai cu greu, ca din

adîncuri întunecoase, și-î apăreau abia contururi.

— Vlăduț ăsta o fost hocman la o baie... Ce mai prietini eram, Doamne sfinte... Cînd m'am dezmetecit din slăbire, vorba cea dintîi mi-a fost să întreb de el... Nu știa nimeni ce s'a ales. Înzădar le spuneam, că a căzut alături de mine, că l-am văzut zvircolindu-se în singe, nimeni nu știa ce s'a ales de el... Pînă mai anii trecuți era aci o cruce de piatră. Lui i-a fost ridicat-o popa Groza, lui și la ceialalți, cari aū căzut cu el...

Zice-că acum is zece ani, cînd aū reparat podu de coala din jos, aū dat de niște oase de morți împrăștiate. Nu știaū dobitocii de lucrători să le pună de o parte, să ni le dea nouă, să le îngropăm cinstit cu ceialalți creștini, că doar creștini aū fost și ei. Acolo, între ciolanele acele aruncate e și tidva lui, ași cunoaște-o și astăzi, de-ași vedea-o... acolo... cu fiarele din pădure, cu brazii...

Bătrînul își mușcă buzele, glasul i tremura. Vedeam eū bine că i se îneacă graiul, și-î era rușine să nu-l văd plîngînd.

Era și obosit de tot.

Ce mult ași fi dorit să-l mai văd izbucnînd în înjurături la adresa generației de astăzi, în graiul lui viguros de prooroc întîrziat.

O boare răcoroasă adia dînspre Cerbu. Căruța înainta mai repede; povîrnișul scăpatase.

Nenea obosit de atita vorbă și de atitea amintiri ațipise, clătîindu-se după tactul căruții Zimbă prin vis, borborosînd vorbe neînțelese.

... Și de pe potecile păraielor tănuite, seara trimitea cete de umbre înarmate cu sulii și cu săcuri și cu coase, cari coboriaū tăcute înspre căruța noastră, făcînd semn prietenos

Frumoasa Ateniană.

din m'ni lui Nenea, care zimbă prin vis de bucuria revederii.

Și Nenea durmă...

Pădurea fremeta mulcom glasuri de tulnic năbușite se auziau par'că din depărtări enorme ca din o lume de visuri, aripi de duhuri îmi atingeau fața cu atingerea lor umedă.

Eū stam ghemuit în colțul căruții și abia îndrăzneam să clipesc din ochi.

Și Nenea durmă, zimbînd fericit supt pălăria lui veche și unsuroasă, ghemuit în pardesiul lui ros, pe care se clătina decorația de aur, în tactul căruții...

DIN POPOR.

Cînd e omul necăjit
Se cunoaște pe pășit,
Că pășește mănunțel
Și necazu-î după el.

Frunză verde stă pe baltă,
Bine mî-o fost mie-odată;
S'o sucit frunza pe tău
S'o'ntors binele în rău.

(Culese de d-l Iosif Popovici.)

Tristia.

PRIBEAG.

Plînge-o mîerlă 'ntr'o răchită
La răscrucî în Dealu-Mare . . .
Suîe 'n pas domol răzorul
Un voînic pe murg călare . . .

Jos în smalţ de soare-apune
Turla satului strălucе,
Sapă murgul şi nechîză
Şi 'nspre vale vrea s'apuce . . .

Se înalţă 'n şea voînicul,
Vede-o casă 'ntre poîene
Şi cu mîneca cămeşii
Zvînt'o lacrimă din gene . . .

Într'o clipă strînge frîul
Şi-l îndreaptă 'n altă parte,
Dîrz pleoapele-şî închide . . .
— «Du-mă murgul departe! . . .»

Sfărmînd zghîbul cu potcoava,
Drumului s'aşterne murgul.
Preste plopî cu frunza rară
Cade 'nlăcrimat amurgul . . .

NIC. OTAVĂ.

TRISTIA.

S'a scuturat atîtea frunze, de cînd mî-ai înflorit tu mie,
Atîta pulbere de floare pe şesurî largî s'a risipit,
S'a cîrduit norod de pasări pornind spre zarea albăstrie
Şi-atîtea stele călătoare s'aû fărîmat în infinit . . .

S'a prăpădit potop de lacrimi pe lumea asta dragă nouă,
Şi-atîţia fulgî frumoşî murit-au, pămîntul cînd l-au sărutat,
S'aû ridicat de-atuncî în soare atîţia stropî curaţi de rouă
Şi-atîtea cîntece duîoase s'aû ştins plîngînd pe înselat . . .

Şi te mai mirî că staû pe gîndurî,visînd alătura de tine!
Ştiu eu? . . . Poate jelesc în taîna atîtea frunze duse 'n zbor . . .
Saû poate mă gîndesc la clipa, cînd nu vor mai fi zărî senine,
Cînd veî pleca şi tu departe, urmînd cărarea tuturor . . .

Z. BĂRSAN.

PREMIUL „LUCEAFĂRULUI“.

V.

Focul.

— Doamne apără și păzește și pe dușman!... Să nu mai mă lase Dumnezeu să ajung așa zile; să văd așa năpastă...

Oftînd din adîncul inimii, moș Anghel își rupe vorba. Apoi, sbicindu-și ochii, urmează cu glasul îmuțat:

— Fusesem în căraușie la oraș; că eu, cu zilele mele bătrîne, atîta mai pot. Toderăș, feciorul meu, acum își făcea slujba de rezervist de «lăcrămație», — că numai pe el îl am; sînt bătrîn și vădov... Dumnezeu s'o odihnească pe Parascheva...

Făcu o pauză, ca și cînd și-ar orîndui gîndurile.

— Ne mai lipsea focul! — reîncepu el. Nu ne era destulă încercare anul cel rău, cum n'am mai pomenit, eu, om bătrîn!... Doamne!... Poate că Dumnezeu a vrut să ne încerce credința... Cum își spun, pătulul era gol; grîu la noi nu se face; porumbul, nici de nutreț nu mai era. Tuleele pe cîmp stău ca niște bețișoare uscate, — de ne gîndeam cu groază: Ce o să ne facem? Pășunea arsă; vitele ca vai de ele... Valea mică urîtă, tulbure... Și-apoi foc!... Nu era destul pîrjol pe săracii de noi?... Și stăpînirea cere bir, gura mălai, vitele nutreț...

— Dar... urmă moș Anghel mișcînd din cap cu amărăciune, fost-au semne prevestitoare!...

— De cînd veniră printre noi — urmă el, cu vioiciune — niște străini, cari vorbesc cu vorbe aliene, multe rele început-au să se pornească; și mergem din rău în tot mai rău!.. Numai că ne pomenirăm că fac în creerii munților niște casărmi și toată ziua hurducă p'acolo la mașini, cari se învîrtesc singure și fac un tărăboi, de zici: Ce-o mai fi și asta?...

Și pornesc pe niște sîrme vagoanele în sus și înjos, la deal și la vale... Și numai de-odată valea se tulbură, vine mică și murdară... vitele n'o mai bea, morile nu mai au apă!...

— Ce nu ne-au luat? — spune el — Cît nu ne-au prăpădit?... Duhuri din iaduri scoase!... Străini, străini!...

— Rău ne pedepsește Dumnezeu — reluă vorba, după o pauză — că de-atuncia de bine nu s'a mai pomenit în satul nostru... Ni-a murit popa, Dumnezeu să-l ierte pe popa Saia, care ni-a fost și dascăl; și n'am mai căpătat popă, — că cine să-l plătească? — cînd aur nu mai e îngăduit să se spele din Vale, în cîmp soarele prăjește ce-i verde, iar din pădure nici la ciuperci să nu 'ndrăznești să te atingi, — și lupul ne încunjură satul, căci nu mai găsește oi și vițe!... Iac'asa eram, cînd cu focul. — Doamne, apără și păzește!

Moș Anghel se încruntă păr'că cuprins de un fior; iar după-și șterge fruntea de sudor și zice:

— Cum spun, mă întorream dela oraș. Fusesem în căraușie. Era vremea lucrului. În sat nu era țipenie de bărbat. Cîteva femei bătrîne, cu copilașii mititei, păzeau căminurile. Oamenii erau la lucru pe unde puteau... Și era o căldură, o arșiță, cum n'a mai fost și nu mai este... Și-mi ziceam în gînd, — pă-

Floarea la urechie.

Romanță veche.

catele mele! — cum de nu se aprinde pământul? Măcar să ne potopească Dumnezeu cu totul! Pe pământul nostru s'a făcut domn străinul; iarbă nu-i; popușoiul s'a uscat cînd a fost de-o schiopă; pădurea ne umbrește numai sărăcia... Ce, Doamne, vei avea de gînd cu noi, de ne pedepsești așa?... Și astăzi mă frămînt, că greū am păcătuit cu gîndul, gîndind așa...

Figura bătrînelului se contractă convulziv. Dar o resemnare i cuprinse pe dată fața și tăcu.

Aerul era par'că asficsiat de căldura dogoritoare. Nicî o boare de răcoare nu altera atmosfera încremenită în arșiță. Soarele din înălțimea a cincî sulii privea la pământul încremenit în aerul greoi, amenințînd cu focul său omorîtor, ca și cînd încă n'ar fi distrus totul...

Satul era cenușă; locul satului un pustiu.

Stam tăcuți.

Îmi vin în minte — ruinele Cartaginei...

Dar acolo forța a distrus orgoliul... Aici dezastrul a distrus un cuib al neamului meu!...

— Par'că m'aprindeam de căldură, căluțul bietul, era numai spume — reîncepu moș Anghel. Ș'acuma-i cald; dar atunci... Pietrile crăpau și se făceau nisip... Cum spun, sosesc acasă, desprind calul — biet căluțul meu! (Și bătrînul lacrimă.) Il duc în grajd, îl șterg de sudori, îl leg și-i

trag din pod niște paie; atîta nutreț mai aveam... Tocmai mă potigneam să-l togmesc culcușul, cînd deodată, într'o clipire, aud un bubuit ca de viscol, troznituri ca de treasuri și țipete ca din gura șarpelui... Mă reped din grajd spre vecinul Tudosie... «Ajutor! Foc!» strigăte de femei și vaete de copii... cînd colo: Numai o flacăra casa din vecini și venea un potop de flăcări... apucase și în casa noastră... Mă reped... mă îneacă fumul... dau înapoi... Sbirere... focul se 'ncinge... casa e gata... Îmi perdusem capul! Mă reped la grajd... Și căluțul... căluțul... sarmănelul sforăia... și nu vrea să se miște... trag de căpăstru, de geaba... mă 'necă fumul... abia scap cu viața... stau năuc în ogradă și focul se 'ncinge, se încinge și merge, și merge, ca vîntul, pe șirul acareturilor... Doamne, căci ne-ai pedepsit!...

Bătrînelul începu să plîngă și printre sughituri ofta:

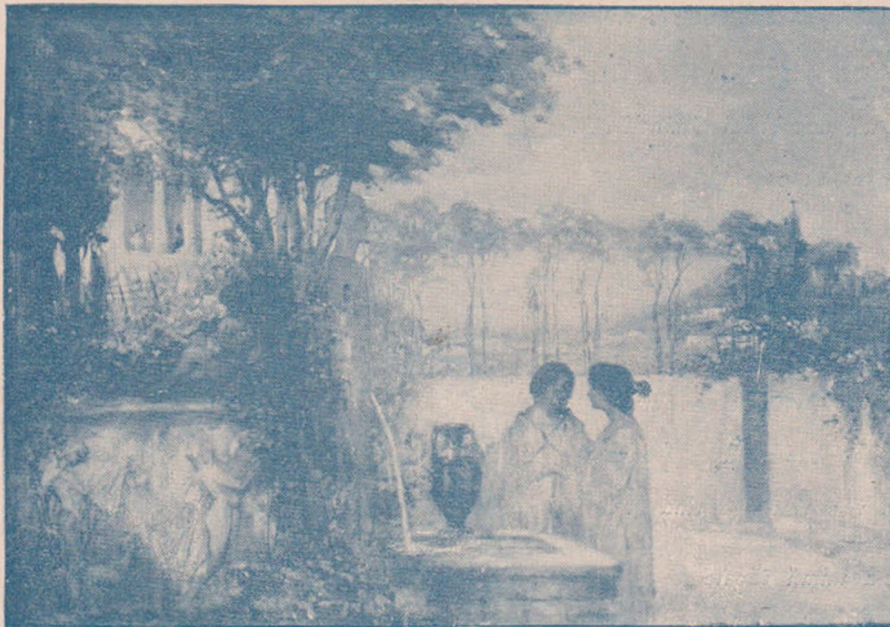
— Biet căluțul meu, atîta îmi mai rămăsese, mîngăere și de cîștig...

— Nu poți să-ți dai cu gîndul — reluă el vorba dela o vreme — ce e focul! Doamne, că de-aceea s'a pus și în cărțile sfinte: «Și ne păzește pe noi de foc și de apă»; și i joară la cătănie: «prin foc și prin apă»... Dar să nu te lase Dumnezeu să ajungi așa pacoste!... Cum îți spun, nu mai știa de mine; și satul era pustiu de oameni... numai slăbănogii... Dar să fi și fost? Cine se poate pune în calea potopului de foc?... Se întinsese un viscol, așa, din senin; și nici focul Gheenei mai năpraznic!... Bubuitul de vîlvătaie mergea ca un șarpe de foc năzdrăvan, cu gura căscată, peste șirul de case, înghițînd rînd pe rînd tot ce-i venea în cale... Și din spinare i se lăsa șarpelui înfocat ca o coamă vineție fumul, ce ducea în vînt un miros greū de paie, dînd vîntului tot ce avusese și agonisise un sat întreg... «Doamne, nu ne lăsa, — că se potopește pământul!»... Ne rugam lui Dumnezeu în genunchi, părăsiți, lăsați în voia nenorocirii... Dar nu contenea șarpele turbat!... Iată-l!... Și-a încheștat colții în sfînta biserică!... Doamne!... Doamne...

Moș Anghel își acoperi fața cu mîinile.

De pe capul lui se răvârsară citeva fire de plete albe'ngălbenite, podoaba unei frunzi îmbătrînite în cîinste, acoperînd mîinile-l crăpate de muncă.

Idila.

Intr'un tîrziu moșneagul reluă firul povestirii îmbîcsite de amare reflexiuni:

— Străinătatea asta, care vrea să ne dezbrace de tot ce e al nostru . . . asta ni-a trimis urgia, însoțită fiind cu iadul; căci altfel . . . cum s'atingea de casa lui Dumnezeu? . . .

Cu glasul obosit și rar mai zise bătrînul:

— Urgie! . . . Urgie . . . Și cînd s'au întors oamenii dela lucru, era o vreme ca și-acum . . . Și biserica . . . scrum . . . Unde ne vom mai închina și ruga lui Dumnezeu? . . . Clopotele, — aramă topită . . . Și satul, — cum îl vezi: scrum. — Doamne, iartă-ne păcatele noastre! . . .

Era pe 'nsărate. In jur cenușă și pustiū. Din cîteva frunzării întocmite grămadă, se aud din cînd în cînd tînguirî de femei și copii, urmărite de șușuitul sfios al vâlceleî aproape secate.

Soarele scăpăta după dealurile din zare, între raze roș-aprinse: E focul mistuitor, — focul dătător de viață . . .

Te 'nfioară mistuitorul pămîntului, — te mîngăie și mintuiește eterna lumină . . .

E atîta durere în lume! . . .

Doamne, Necunoscute sint taînele întocmirilor tale!

DUIOASELE TALE CUVINTE.

*Duloasele tale cuvinte
Fac inima mea să tresară,
Ca 'n vis să-și aducă aminte
De clipele de-odinioară.*

*De dorurî atunci se cuprinde
În noaptea c a caldă de lună,
Cînd cerul de st le s'aprinde
Si 'n vale cînd șipotul sună.*

*Te-oștept să apari tu din crîngurî,
Să-ți leși înspre mine privirea . . .
Prin codru ducîndu-ne sîngurî
Pricepe-vei ce e iubirea?*

*Zadarnic te-oștept. Ci izvorul
Povestea elernă și-o cîntă . . .
Cu dînsul mereu îmi plîng dorul
În noaptea feerică, sfîntă.*

Iași.

Alexandru A. Naum.

Despărțire.

I.

Mă duc, mă duc și voi rămîneți . . .

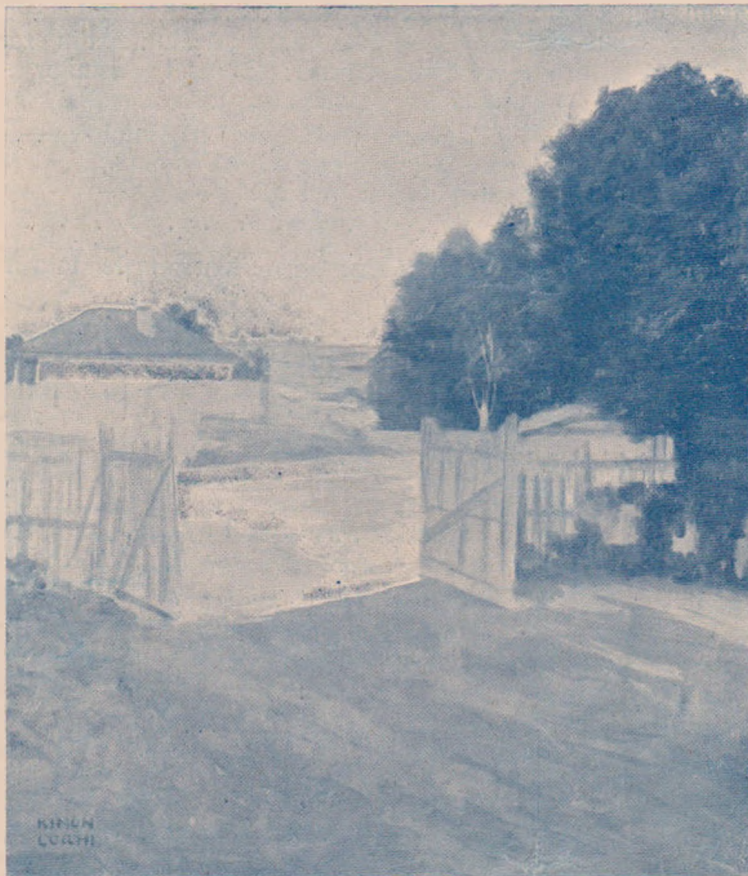
Amarul inima-mi cuprinde
Si-un dor vrăjmaș fără măsură
În suflet flacăra-mi aprinde.

Mă duc, mă duc și cine știe
De ne-om mai revedea n curînd,
Căci vînt de loamnă duce frunza
Si-a mele vise rînd, pe rînd . . .

Mă arde-a inimii văpaie
Si trupu-mi zgribură de frig . . .
Mă duc, mă duc și nu m'ași duce
Si de durere-ași vrea să strig.

Florica.

Poarta țarinei.

II.

Copil drăgălaș, mă răpune
Curata și sfînta ta jale
Atîta durere e scrisă
În lacrima genelor tale.

Meargă-mi la sîn și mă strînge
Cît poți, copilașe sglobiū,
Si zi-mi să mă'nțorc mai degrabă
Căci fără de min' Ńi-e pusliū.

Mai dă-mi înc'odat' ochisorî
Să-Ńi șterg a pleoapelor rouă,
Călăul cu limba de-aramă
Ńi-mi frînge inima n două.

A. O. Maior.

Atelierul pictorului.

PREMIUL LUCEAFĂRULUI.

VI.

Frații.

Și... nu mai venea...

Stetea Mărin ciobanul pe colțișorul cela de stîncă acoperit de mușchiu și-și lăsa privirile printr'o spărtură de pădure să-și rătăcească departe pe întinsul poenii, pe care vedeai cu ochii cum se destramă umbra gonită de lumina zilei, ce prindea să s'aprindă 'n răsărit. Cu un picior ce-î atîrna în aer, rezimat în măciucă, cu zechea ce sta să-î cadă de pe un umăr, cu căciula dată pe ceafă stetea de par'că l-ar fi trăznit D-zeu acolo.

Și nu mai venea... nu-î mai venea tovarășul. Și cu ce dor îl aștepta Mărin!...

Oile pășteau liniștite mai la o parte pe coastă și cele dintîi raze care se desprindeau din zare le zvîntau apa de pe lînă și le făceau să semene cu niște bulgări de argint. Un cîine le păzea și cum stetea după o buturugă i se vedea numai capul. Celalalt cîine, Osman, ședea la picioarele lui Mărin privind-și stăpînul cu multă luare aminte.

Pasările începură să se trezească, frunzele prinseră să se miște și un freamăt dulce și

tainic, venit par'că din alte lumi trezea pădurea din somn. Din cînd în cînd c'te-un chiot venit de departe se înălța și se spărgea în pacea seninului.

Mărin stetea nemișcat cu ochii duși departe pe poiană. Gîndurile lui erau în sat; de-ar fi venit cineva să-î fure turma nici n'ar fi băgat-o de seamă.

Deodată el se ridică în picioare voios și făcu semn cu căciula în aer. Dinspre poiana veni un chiot lung. Era Ioan, tovarășul lui, care se întorcea din sat, dela horă.

Portret.

Așa se rînduiseră ei. În fiecare duminică se ducea cîte unul. Cel care rămînea cu turma aștepta Lunea dimineața pe colțisorul cela de stîncă, fiindcă numai de-aici se putea vedea pe poiană, departe prin gaura ceea de pădure. Cel care venea era zărit de-aici decînd apuca să iasă de sub cotitura muntelui.

Și cum vă spuseli, Mărin se înveseli ca prin minune. Începu să vorbească cu oile și-i dădu un picior lui Osman. Că nu știu cum, par'că îi era necaz că nu se scoală și el cînd vede că vine Ioan cu veștile.

Nici n'asteptă să-l vadă bine, îl simți după troznetul vreascurilor și Mărin îl și agrăi:

«He mă, da mult stătuși frățioare.»

Ioan îi răspunse de departe:

«Mă fură somnul, tovarășe, mă fură tocmai dînspre ziuă!»

Cîinii cum îi auziră glasul o tuliră de vale.

Cît ai număra pînă la o sută, Ioan eși de după un copac, voinic, cu căciula trasă pe-o ureche și cu fața veselă.

«Hai noroc!

— Și sănătate . . . și bine-ai venit mă! He, cum ți-a mers? Ai dus-o bine, fire-ai al dracului. Hai?

— Măi Mărine, uite ce-i; a fost o horă, mă, știi ca la Paști, zău așa. S'o fi văzut pe Ileana, mă, că se uita lumea la ea ca la o icoană! Avea o ie nouă de nouă și numai fluturi de-ți lua vederile ca ălea din povești. Nu știu cum, dar cînd o vedeam jucînd cu alții, mă și bucuram, dar par' că mă și sfișiam dela inimă și apoi avea, mă, niște obraji . . . și avea . . .

— Da vino mai aproape, îl întrerupse Mărin. Ce-ai înțepenit acolo!?»

Ioan rămăsese măi la vale, și-i dădea mereti din gură. Cîinii stetau voioși în fața lui, par' că asculta și ei.

«Da vino în coa . . .»

Ioan, sprijinindu-se în măciucă prinse să urce tăcut. Deodată se opri:

«Măi Mărine, dacă n'oî avea parte de Ileana să știi că-mi trîntesc una cu măciuca asta uite ici . . . Și-și lipi măciuca de frunte.

— Prost mai ești, mă Ioane. Adecă de ce să n'ai parte, mă?

— De, așa vine vorba. Zic și eu . . .» și prinse să urce înainte.

După ce-și strinseră minile Ioan se lăsă pe colțisorul de stîncă, suflă odată din gura, își dădu căciula pe ceafă și se uită zimbînd la tovarășu său.

«Așa zău, prinse vorba Mărin, a fost o petrecanie ca mai ba» — și s'ar fi pornit el iară pe vorbă, de n'ar fi văzut că Mărin rămîne dus pe gînduri. Tăcu și se plecă să-și lege nojița

dela opincă pe care în grabă nu putuse să și-o lege bine la plecare.

Cînd se ridică avea un aer șiret pe toată fața. Se uită la Mărin care stetea cu ochii în pămînt și zise . . .

«Ei, lasă, știu eu . . . Vreai să-ți spun ceva de Mărinca».

Mărin începu să suridă, și se apropie de Ioan, așezîndu-se lîngă el.

Ăstă, șiret cum era, făcu o față acră și urmă:

«Apoi de, măi Mărine, știu și eu . . . poate așa ți-o fi scris ție, mă Ți-o fi scris să-ți aduc tocmai eu vești triste, mă.»

Mărin căscă ochii și-l privi cu gura căscată.

»Vești rele, Mărine . . . vezi că așa o fi vrînd D-zău cu tine.

— Ce tot spuî tu, mă? Îngîină Mărin îngrozit.

— Apoî uite cum, și uite cum . . . încurcă Ion vorba, trudindu-se să ticluiască minciuna.

— Staî să-ți spuî dela început, staî . . . Uite cum a fost . . . Cătră seară, cînd se spărgea hora, numai ce mă pomenesc cu Măriuca, — știi cum e ea — că mă trage de mină și-mi spune . . . Îmi spune mă, că degeaba . . . degeaba măi umbli, că să-ți lai gîndu, că nu se poate . . . că nu vă potrivîți și . . . și . . . ce dracu mi-a mai spus? . . . A! că n'are să te ia pe tine niî moartă. Și știi de ce? Știi . . . Staî să-ți spuî . . .»

Ioan îl apucă pe Mărin de gît și-i șopti ceva la ureche.

Mărin îl privi lung și ochii lui păreau două fulgeri. Deodată se ridică și zise mai ușurat:

«la fugi de-acolo, mă, că doar nu i-a furat D-zău mințile! . . .»

— Crede mă Mărine!

— Pe Petrea? . . . Să-l ia pe Petrea?

— Pe Petrea zău!

— He, he . . . oftă Mărin scărpinîndu-se în creștetul capului . . . I se întunecase fața ficiorului. de par'că îmbătrînise cu nu știu cîți ani și rămase cu capul în pămînt ridicînd din cînd în cînd din umeri. Dela o vreme începu să vorbiască singur.

»Da cum se poate . . . Doar duminică vorbiî cu ea . . . și . . . cum ne-am despărțit de bine! . . . Da ce i-o fi căsunat, mă? ce i-am făcut eu să se schimbe așa?» Și rămase pe gînduri cu ochii umezi și cu sufletul prăpădit

Hoțul de Ioan rîdea pe supț mustață. Ușurel se sculă de pe colțul de stîncă și se apropie de urechea lui Mărin strigînd:

»Sănătate, mă, sănătate ți-a trimis și dor dela inimă! Da ți-o făcuî, hai? Ha ha ha! . . . Și tu crezi . . . m'ai crezut, hai? Da cum o să te lase Măriuca pentru schiopul ăla de Petru? Da prost mai ești, mă . . . zău prost, drept să ți-o spuî . . . sănătate-ți trimite, mă, și . . . uite ici.»

Ioan alergă la traistă, o desfăcu și scoase din ea 12 ouă și-o bucată de slănină învalită într'o gazetă

»Ți-le-a trimis ea, mă, ea, și mi-a spus să te duci sănătos duminică.

— Da bine, afurisitule, ce-mi tot îndrugai tu, mă?« zise Mărin vesel și dădu un pumn lui Ioan de se strîmbă de spinare. Apoi îi apucă capul în brațe și-l sărută cu dragoste.

Amîndoi erau veseli acum.

Așa o duceau de ani de zile . . . ca frații. Se necăjeau dacă puteau, dar așa ca copiii. Șiretul de Ioan era totdeauna mai tare în d'ale păcalelii și de citeori nu-l zăpăcise pe Mărin cu fel de fel de comedii.

Își lungiră zechile jos pe iarba nezvintată încă, se tolăniră amîndoi și dăi cu vorba. De cite n'au vorbit! de toate. . . de ei, de Ileana, de Măriuca, de viața lor, de ce-o să fie. . . și de cite și mai cite.

Soarele se ridicase pe cer mîndru și curat. Pasările cîntau voioase, ceața se risipia vîzînd cu ochii și turma se depărtase risipită printre copaci, de păreau niște bureți mari crescuți ca din mila lui Dumnezeu.

Încet-încet guralivul de Ioan prinse să mai rălîască din vorbă și pe nesimțite îl fură somnul. Era ostenit omul, ostenit de joc, de drum și de farmecul aducerilor aminte.

Mărin îl lăsa să se odihnească și după ce stătu citva timp îmbătat de chipul dragei lui și de dorul duminiceii ce-o să vie, porni leneș înspre turmă. O ocoli odată de-o mai strînse și-apoi reveni lingă tovarășul său, frate scump de bucurii și de necazuri.

Aici dădu cu ochii de bucată de gazetă în care fusese învăluită slăcina și-o întinse pe genunchii de-o mai descreți și începu să citească așa cum știa el, silabă cu silabă, cit învățase și el în cei doi ani de școală, dela dascălu Ioan.

Și citea și bolborosia singur.

O rază de soare furișată printre frunze venea și cădea tocmai pe rîndurile în cari vorbea de necazurile și de nevoile neamului nostru. Ioan citea. . . dar citea ca să-i treacă din vreme.

*

Se făcea ziuă. Era o vreme rece și posomorîtă și cerul încărcat de nori era greu de stetea să cadă. Tunetele s'alungau în văzduh și se spărgeau în depărtarea zărilor. Pădurea era tristă, copacii mohoriți și frunzele de pe ei păreau mai grele, se coboriseră norii pînă la briul muntelui. Oile adăpostite într'o vale, se viriseră una într'alta înfiorate.

«Ce faci Mărine, întrebă somnoros Ioan. Te mai duci, ori nu te mai duci?»

Era duminica lui Mărin să coboare în sat

să-și vadă pe Măriuca și să-i aducă vești lui Ioan dela Ileana lui.

«Mă duc, măi, a bună sama, cum n'o să mă duc?! Poate are să se limpezească vremea mai înspre amează.

— Apoi dacă-i așa, uite ce-i; mină tu turma colo pe coasta Cîinelui că eă pînă atunci cobor să adun niște bureți să-i duci Ilenei din partea mea.

— Bine, da să nu stai mult, auzi!

— Viu acuș, răspunse Ioan. . . Știi, n'ăși vrea să te duci cu mîna goală.

— Hida hai!

Mărin porni turma 'ncet-încet, în vremea ce Ioan se perdu în pădure cu cinele după el.

Leneș în urma oilor, triste și ele par'că, mergea Mărin îngîndurat. Dar erau gînduri duioase cari îi frămîntau sufletul, gînduri de fericire. în curînd are să-și vadă pe Măriuca cea cu ochii albaștrii și cu părul ca mătasa. Are să joace cu ea, să-i vorbiască și să-și spue tot dorul ce l-a frămîntat de două săptămîni. Și mergea desmierdindu-și chipul dragei lui, pe care-l vedea mereu înainte. Din cînd în cînd cite-un durduit puternic îl făcea să se opriască și să-și facă cruce.

Norii se svîrcoliau pe cer, cuprinși par' că de cine știe ce chinuri. O vijelie puternică răscolia pădurea și producea un vuet lung . . . care venea, trecea și se pierdea în pustul văilor adînci.

Copacii se îndoiau la suflarea vîntului ca iarba, se ridicau și iar se îndoiau scuturîndu-și apa de pe frunze, și frîngîndu-li-se crengile. Era un urlet care cutremura codrul și-ți părea că zguduie munții din temelie.

Mărin pe coasta Cîinelui se adăpostii supt o muchie de piatră, dar cînd era așa să se așeze, un tunet năpraznic se sparse aproape de el și în momentul acela, văzu pe Ioan răzimat de un copac în față.

— Veniși mă? prinse să îngîne Mărin.

Se frecă apoi la ochii și cînd se uită mai bine, văzu că nu era nimeni. I-se păruse.

În momentul acela zări pe Ioan răzimat de alt copac mai departe, dar cînd să se uite bine nu mai era și-l văzu apoi mai încolo de un alt copac spriginit, și tot așa, pînă nu-l mai văzu de loc. Rămase înlemnit, privind cu ochii înfiorați înainte. Se frecă apoi la frunte, se uită iar și ridică din umeri. Par' că-i înghiețase sufletul. Așa ceva nu mai pățise el niciodată.

Rămase apoi cu sufletul pe departe, nici el nu știa pe unde. Toate îi treceau prin cap dar nu se gîndia la nimic lămurit. Dorul de Măriuca, ciuda că nu mai vine Ioan, vraja dragostei lui, amestecate la un loc, îl aruncau într'o stare de vis, pe care n'o mai avusese. Și-a stat așa o bucată de vreme.

Deodată nu știu cum i se păru că vede cum alunecă printre frunze și printre crengi un fulg mare de zăpadă. Îl vedea cum cade legînîndu-se, dar cînd să se uite mai bine, fulgul ajunsese la pămînt și se topi de par' că nici n'ar fi fost. Și iar îl văzu pe Ioan înaintea lui răzimat de copac.

Se ridică necăjit, se scutură odată din tot trupul. Își făcu sfînta cruce.

Ioan nu mai venea.

Furtuna se mai potolise. Ploaia încetase și norii se porniră înspre unghiul munților dinspre miază-noapte. Soarele se vedea puțin cum se lupta cu colbul de nori ce rămăsese în urmă.

Și nu mai venea Ioan...

Pe Măr-n îl apucase o ciudă de nu-și găsea loc. Umbla de colo-colo ca un smintit. Își trîntia căciula pe ceafă, își strîngea zechea, striga cu oile, înjura cîinele și ce nu făcea... știți ca omul necăjit.

Deodată se opri. Îi trîzni prin cap că hoțul ăla de Ioan i-a tras și de astădată o păcăleală. S'a dus el în sat la horă. Că du-te tu cu turma, că nu știu ce, că bureți, că să nu te duci cu mîra goală... și a tras păcăleala. Ei, al dracului hoț!

În timpul acesta iaca și Osman... singur.

Cînd l-a văzut l-a și luat:

«Unde-i Ioan, mă zbîrlitul?» și îndirjit cum era, gata să-l croiască pe Osman cu măciuca. Da cîinele «hîm» «hîm» morăia și se uita la el cu ochii triști...

«Unde-i, mă, firea-i de ris cu el cu tot!... Unde-i?»

Și cîinele «hîm», «hîm»...

«Uiu! mă! .. Ioane, mă!... Ioaoaoane...» și glasul se ducea și venea iar înapoi... «Ioane, mă... Ioane!»

Și cîinele se porni să urle și urla... urla a pustiu și-a jale.

Cerul se limpezise. Stropii de apă alunecau de pe frunze și pasărilor începură să cînte. O mierlă cînta dulce mai la deal și glasul ei par'că-l vedea cum străluce în lumina soarelui. Pe sus, pe de-asupra picului se roteau doi vulturi somnoroși, par'că alunecau prin aer.

«Uiu, mă! Ioaoane mă!...» și glasul se ducea și venea iar înapoi... «Ioane, mă!...»

«S'a dus la horă... nici vorbă că s'a dus...» bolborosia Măr-n cercînd să caute vre-o deschizătură de frunziș ca să se uite pe poiana din vale. Dar de ce nu mî-a spus? Dacă ar fi fost să aibă treabă să-mi fi spus: Uite, mă Mărine, lasă să mă duc tot eu azi, că uite ce-i și uite cum... c'apoi te las și eu pe tine să te duci în două dumineci de-arîndul. Iac'ășa socoteala gata... L-ași fi lăsat, zău l-ași fi lăsat!... Dar el nu, nu... Că bureți, că cutare... apoi se face asta?»

Și-l înjura în gînd Măr-n, îl înjura... și-apoi iar se întorcea tot el... și-l ierta. Își aducea aminte de-atiția anî trăiți laolaltă și-l ierta... Și-apoi Măr-n era un suflet bun și-l ierta... «O fi avut omul treabă... și asta-i...»

Și frămîntat de gînduri a dus-o Măr-n pînă de cătră amează. A mai strigat el, a mai înjurat cîinele, ba i-a și tras una cu măciuca lui Osman că prea urla într'una și-apoi a stat așa... ca pe foc.

Dela o vreme și-a pornit turma înspre poiana miresei și i-a dat drumul să pască pe coasta ce se pierdea în valea pietroasă. El și-o scos fluerul din șerpar și s'a pus să cînte să-și mai potolească dorul; și se făcea o potecă pe-acolo și a pornit așa cîntînd pe potecă. Și s'a dus uîtat...

La o cotitură — se făcea un povrniș la stînga — numai ce văzu pe Osman stînd nemîșcat. Cîinele cum îl zări alergă la el lătrînd. Dar ochii lui Măr-n rămaseră fixați la loc unde stătuse cîinele. Lingă un stejar gros ramură frîntă văzu pe Ioan în picioare... opri. Credea că i se pare, cum i se mai păru și mai înainte. Mai făcu cîțiva pași. Era loz răzimat de trunchiul copacului... cu capul în pămînt și ascuns pe jumătate într'un tufiș. Ioan era...

«Da bine, mă, firea-i al dracului... D'apoi d'ăștia-mi ești? Să mă lași pe mine s'ăștept așa?... ba nu zău!... N'auzi, mă?... Ce, te faci în chipul dracului!»

Și văzînd că Ioan tace și rămîne pe loc:

«Iă mișcă-te de-acolo, mă, și-ajungă cu gluma... ia vino'n coa...! bureți, hai? Iti bați joc de mine drace!... Da mișcă-te, mă! n'auzi?»

Și Măr-n înainta mereu bolborosînd:

«Comedios... comedios... dar pînă la o vreme... Ioane... n'auzi?» — și porni spre el gîndindu-se: «Am să-l inhăț de plete, să mă pomeniască.»

Dar cînd ajunsese la cîțiva pași și-și ridică capul, rămîne ca de piatră. Se scutură tremurînd din tot trupul și cade grămadă la pămînt. Se scoală și-o ia la fugă ca un scos din fire, și fuge... și țipă... și ride. Trecu prin mijlocul turmei, o împrăstie și o ia apoi la vale ca un bolovan, ce s'ar fi rostogolit de pe virfuri... Și-aleargă... și hohotește... și se pierde pe poiana ce ducea înspre sat... Innebunise.

Osman, zbîrlitul, cu ochii triști, singur rămase să privegheze pe Ioan, înegrit de focul trîznetului.

Redacția și Administrația:

IV. STR., ZÖLDFÄ, 7.

Tipografia «Poporul Român» Budapesta, strada Amazon nr. 6—8